

11.10.2004

Kansallinen hanke terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi
Terveydenhuollossa annettavan hoidon perusteiden laatimista ohjaava johtoryhmä
Sosiaali- ja terveysministeriö

Asia

**KUULEMISTILAISUUS KOSKIEN TERVEYDENHUOLLOSSA
ANNETTAVAN HOIDON PERUSTEIDEN LAATIMISTA 12.10.2004**

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE) on saanut kutsun kuulemistilaisuuteen 12.10.2004 kommentoimaan ”hoidon perusteiden laatimista koskevan työryhmän” työtä. Kuulemistilaisuuteen osallistuvilta pyydettiin erityisesti kannanottoa mm siitä, miten hoitoon pääsyn määrääjät tulevat vaikuttamaan terveydenhuollon toimintaan yleisesti, miten hoitoon pääsyn määrääjät tulevat vaikuttamaan lausunnonantajan viiteryhmän toimintaan, mitkä näkökohdat yhtenäisiä hoidon perusteita luotaessa tulee huomioida, ja mitä viiteryhmän näkökohtia ETENE haluaisi painottaa yhtenäisiä hoidon perusteita luotaessa.

ETENE keskusteli asiasta kokouksessaan 16.9.2004. Pohjana keskustelulle oli myös keväällä 2004 annettu lausunto ”Kansallinen projekti terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi: hoidon saatavuus ja jonojen hallinta” muistiosta. Mainittu lausunto on tämän lausunnon liitteenä. ETENE:lle on lähetetty eri erikoisalojen valmistelamia hoitopääsykriteereitä, mutta niistä ei ole ollut mahdollista ETENE:n toimeksianto huomioon ottaen antaa lausuntoja.

Hoitoon pääsyn kriteeristön laatiminen liittyy terveydenhuollon voimavarojen oikeudenmukaiseen jakoon ja on priorisointia. Tässä työssä on rationaalinen lähtökohta: kriteereillä pyritään tasoittamaan eri puolilla maata esiintyviä toimenpiteiden ja hoidon määrän moninkertaisia eroja sekä myös mahdollistamaan hoitoon pääsy määrääjässä pisteytysten avulla. Projekti on mittava ja sen mahdollisuudet vaikuttaa suomalaisen terveydenhuollon kehitykseen ja potilaiden hoitoon pääsyyn ovat merkittävät. Tärkeintä neuvottelukunnan mielestä on kuitenkin erikoisalojen sisäinen ja niiden välinen rationaalinen ja käytännön näkökohdat huomioon ottava vuorovaikutteinen arviointi.

ETENE:n näkemyksen mukaan pisteytykset eivät kuitenkaan voi olla potilaita tautitai diagnoosikohtaisesti mekaanisesti lokeroivia normeja, eikä niiden pidä olla juridisesti sitovia tai muodostaa subjektiivisia oikeuksia. Terveydenhuoltoa ja potilaan kokonaisvaltaista hoitoa ei voida määritellä yksinomaan pisteyttämällä sairauksia. Esimerkiksi kipua on vaikea pisteyttää kivun subjektiivisen luonteen vuoksi. Ongelmallisia ovat potilaat, joilla on useampia ja erityisesti eri erikoisaloille luokiteltavia sairauksia. Esimerkiksi päihdeongelmaisilla ja erityisesti sekakäyttäjillä on myös usein mielenterveyden alueen ongelmia ja somaattisia sairauksia. Vanhuksilla on usein monia samanaikaisia sairauksia. Monisairailta potilailta on tarve monipuoliseen ja voimavaroja kysyvään hoitoon ja hoivaan sekä moniin lääkkeisiin, jolloin yhteisvaikutusten ja haittojen riskit kasvavat. ETENE toivoo hoidon saatavuutta edistettäessä ja priorisointia suoritettaessa kiinnitettävän huomiota myös potilaisiin, joilla on sai-

rauksia, joiden edellyttämiä toimenpiteitä ei pisteytetä tässä projektissa. Suhtautuminen näihin potilaisiin ja heidän sairauksiinsa sekä hoitoonsa vaihtelee eri puolilla Suomea. Esimerkkinä tästä ovat potilaat, joilla on harvinainen perinnöllinen sairaus, ja toisaalta potilaat joilla diagnoosi jää avoimeksi.

Neuvottelukunta pitää ongelmallisena erikoisalojen toimimista omissa sisäisissä työryhmissään laadittaessa hoitoon pääsyn kriteeristöjä. Eri erikoisalojen luokitukset ja kriteerit on vielä laaja-alaisesti sovittava yhteen ja asetettava tärkeysjärjestykseen erilaisia sairauksia potevien potilaitten yhdenvertaisuuden takaamiseksi. Kriteeristöjä asetettaessa on tärkeitä verrata hoitoja ja toimenpiteitä myös niiden vaikuttavuuteen. FinOHTA:n ja Käypä Hoito –projektin työtä pitäisi käyttää mahdollisimman laaja-alaisesti hyväksi sovittaen ne paikallisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin sekä voimavaroihin. On tärkeitä että projekti ei keskity vain joihinkin erillisiin toimenpiteisiin, vaan terveydenhuolto ja hoitoon pääsyä tarkastellaan myös kokonaisuutena. Ongelmallisena ETENE näkee mm. useiden erikoisalojen osaamista vaativien toimenpiteiden sijoittelun ja osaamisen varmistamisen. Näillä alueilla tarvitaan valtakunnallista yhteistyötä ja eri yksiköiden keskinäisiä sopimuksia. On tärkeää pohtia kokonaisvaltaisesti sitä, miten terveydenhuolto täyttää yhteiskunnan sille asettamat tavoitteet.

ETENE katsoo, että hoitoon pääsyä ja eri erikoisaloilla valittuja kriteeristöjä tulee seurata myös tämän projektin valmistumisen ja käyttöönoton jälkeen. Projektin tuottama terveyshyöty voidaan nähdä vasta useamman vuoden kuluttua. Mitattaessa terveyshyötyä on tärkeitä seurata erityisesti potilaiden elämänlaatua sekä toimintakyvyn palautumista ja ylläpitoa.

ETENE keskusteli kokouksessaan myös erilaisista potilasjonojen purkukeinoista. Jonojen purku ylitöinä on helpottanut akuuttia tilannetta, mutta pitkällä tähtäyksellä jonojen hallinta jatkuviin ylitöihin motivoimalla voi olla vaikeaa. Kannustamiseen tarvitaan rahallisen korvauksen lisäksi muita motivointikeinoja.

ETENE haluaa painottaa ehkäisevän terveydenhuollon ja kuntoutuksen kansanterveydellistä merkitystä. Hoitoketjujen toimivuudella on suuri merkitys voimavarojen riittävyydelle ja sille, että potilaat pääsevät hoitoon kohtuajassa.

Mitä suurempi on pisteytettyjen sairauksien ja toimenpiteiden osuus kaikista toimenpiteistä ja hoidettavista potilaista, sitä hankalampaa on eri erikoisalojen toimintojen yhteensovittaminen ja ihmisten hoitaminen kokonaisina ja potilaslähtöisesti. Pitkät ja kovin yksityiskohtaiset luettelot, jotka sisältävät hoitoon pääsyn edellytykset, ovat omiaan ohjaamaan toimintaa siihen suuntaan, että lähetteitä laadittaessa pyritään tarkoitushakuisesti täyttämään kriteerit. Luetteloiden laatiminen voi lisätä kilpailua voimavaroista erikoisalojen välillä. Tämä on syytä tiedostaa jo etukäteen.

Eri työryhmien lausunnoille toimittamissa kriteeristöissä ja pisteytys ehdotuksissa on suuria suhteellisia painotuseroja ja osa kriteeristöistä on käsitteistöltään vaikeaselkoisia. ETENE:n rooli ja voimavarat rajaavat sen mahdollisuuksia seurata projektin edistymistä. Neuvottelukunta on toimeksiantonsa vuoksi rajoittunut lausunnossaan yleisiin näkökohtiin.

Neuvottelukunnan puolesta

Paula Kokkonen
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
Pääsihteeri